

Fővárosi Ítéltábla

2. Kf. 27. 672/2008/7.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Magyar Posta Zrt. (Budapest) I.r. és a Magyar Lapterjesztő Zrt. (Budapest) II.r. felperesnek a Gazdasági Versenyhivatal (Budapest, hivatkozási szám: Vj-140/2006.) alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2008. évi október hó 2. napján kelt 7.K.30.271/2008/10. számú ítélete ellen az I.r. felperes által 11. sorszám alatt, míg a II.r. felperes által 12. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán az alulírott helyen 2009. évi április hó 22. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és az alperes 2007. évi november hó 8. napján kelt Vj-140/2006/7, számú határozatát megváltoztatva a felpereseket terhelő bírságot 250.000.000 (azaz kettőszázötvenmillió) - 250.000.000 (azaz kettőszázötvenmillió) forintra mérsékli, egyebekben az elsőfokú ítéletet azzal hagyja helyben, hogy a felpereseket terhelő kereseti illetéket 10.000 (azaz tízezer) - 10.000 (azaz tízezer) forintra leszállítja.

A felmerült elsőfokú rész- és másodfokú költségeiket a peres felek maguk viselik.

Kötelezi a felpereseket külön-külön, hogy az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására fizessenek meg az államnak 20.000 (azaz húszezer) - 20.000 (azaz húszezer) forint fellebbezési részilletéket, míg a fennmaradó kereseti és fellebbezési illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás:

A magyarországi kis- és nagykereskedelmi árus lapterjesztés meghatározó szereplője 1998-ig az I.r. felperes volt. Az árus lapterjesztési privatizáció során azonban a II.r. felperes az I.r. felperestől megvásárolta a regionális árus újságterjesztő vállalkozásait, így 1998 óta a nagykereskedelmi árus lapterjesztést - vagyis a lapoknak a nyomdától a kiskereskedelmi értékesítő részére való továbbítását - a francia tulajdonban lévő II.r. felperes végzi. Az Adásvételi Megállapodásban az I.r. felperes vállalta, hogy 2001. évi december hó 31. napjáig sem közvetlenül, sem közvetve nem kezd Magyarországon nagykereskedelmi árus hírlapterjesztésbe. A II.r. felperes a nagykereskedelmi árus lapterjesztési piacon csaknem 100%-os részesedéssel rendelkezik. Az ún. független nagykereskedők a piac mintegy 4%-át teszik ki, ők a lapokat a II.r. felperestől veszik át, majd saját kiskereskedelmi hálózatuknak továbbítják. A regionális kiadók saját lapjaikkal kapcsolatban szintén végeznek nagykereskedelmi árus tevékenységet. A II.r. felperes saját hálózatán keresztül jelen van a kiskereskedelmi árus lapterjesztési piacon is, ahol mintegy 30%-os részesedéssel, míg az I.r. felperes 5-6% körüli részesedéssel rendelkezik, ezzel az eladási helyek számát tekintve a II.r. felperes legjelentősebb partnere, míg az eladott mennyiség vonatkozásában második - harmadik helyen áll.

Az országos napilapok és magazinok előfizetési terjesztését 2006 végéig jellemzően az I.r. felperes végezte. Ezt követően - miután a két legjelentősebb kiadó egy logisztikai céggel közösen előfizetési terjesztő vállalatot alapított - az I.r. felperes lényegében kiszorult az országos napilap-terjesztésből; bár bizonyos napilapokat még terjeszt. A megyei lapok kiadói maguk végzik az előfizetési terjesztést.

A felperesek - előkészítő tárgyalásokat követően - 2001. évi december hó 20. napján Együtműködési Megállapodást kötöttek, amely 2002. évi január hó 1. napjától 2007. évi december hó 31. napjáig rendezte kapcsolatukat. Az I.r. felperes - a korábbi 13%-os kiskereskedelmi jutalékával szemben - az áruhelyein eladott lapok nettó forgalma 23,5%-ának ÁFÁ-val növelt összegéért vállalta, hogy hálózatán keresztül biztosítja a hírlap-értékesítést, az áruhelyeire a lapkiszállítást, a remittenda lapok kezelését és visszaszállítását. A II.r. felperes által forgalmazott lapok vonatkozásában vállalta, hogy technológiai és elszámolás-technikai okok miatt - kizárólag csak a II.r. felperestől vesz át lapokat hálózatában történő kiskereskedelmi forgalmazásra. Az I.r. felperes kötelezettséget vállalt arra is, hogy kizárólag a II.r. felperes nagykereskedései vezérigazgatóinak írásos hozzájárulásával köt kiskereskedelmi árusítási szerződéseket független, avagy a II.r. felperessel, illetve annak társaságaival már lapterjesztési szerződésben lévő vállalkozókkal.

Az Együtműködési Megállapodást a felek - további egyeztetések után - 2003. évi február hó 17. napján, 2003. évi január hó 1. napjára visszaható hatállyal módosították. Ebben az I.r. felperes 2%-os jutalék-emelésében állapodtak meg, amelynek 5 évre kiszámolt összegét, 260.000.000 forintot a II.r. felperes egy összegben, piacszervezési díjként kifizetett. A módosított Együtműködési Megállapodás értelmében a II.r. felperes mint hírlap-nagykereskedelmi tevékenységet folytató társaság biztosítja az I.r. felperes mint hírlap-

kiskereskedelmi tevékenységet folytató társaság részére a hírlapokat, azok árusítás útján történő értékesítéséhez. Az I.r. felperes 2007. évi december hó 31. napjáig csak kiskereskedőként kíván foglalkozni a hírlapárusítással. A II.r. felperes 2007, évi december hó 31. napjáig az I.r. felperes érdekkörébe tartozó lapok esetében nem kíván előfizetési lapterjesztéssel foglalkozni.

2003-tól mindkét felperesi vállalkozás foglalkozott a másik piacára való belépéssel. Stratégiai terveket készítettek, költség-számításokat végeztek.

Az alperes a 2006. évi november hó 7. napján indított versenyfelügyeleti eljárását követően a 2007. évi november hó 8. napján kelt Vj-140/2006/7. számú határozatában megállapította, hogy a felperesek a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. §-ának (1) bekezdésébe és (2) bekezdésének d) pontjába, valamint a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz való csatlakozásáról szóló Szerződés kihirdetéséről szóló 2004. évi XXX. törvény 3.§-ában kihirdetett, az Európai Közösséget létrehozó Szerződés (a továbbiakban: EKSZ) 81. Cikkének (1) bekezdésébe ütköző, piacfelosztó jellegű versenykorlátozó megállapodást kötöttek egymással, amikor megállapodtak abban, hogy az I.r. felperes 2001 decemberétől 2007. évi december hó 31. napjáig nem foglalkozik nagykereskedelmi hírlapárusítással, míg a II.r. felperes 2003 januárjától 2007. évi december hó 31. napjáig nem foglalkozik az I.r. felperes érdekkörébe tartozó lapok előfizetési terjesztésével. Ezért a felperesekkel szemben külön-külön 468.000.000 - 468.000.000 forint bírságot szabott ki. Határozata indokolásában kifejtette, hogy a felperesek módosított Együttműködési Megállapodása kifejezetten tartalmazta, hogy a felek tiszteletben tartják egymás hagyományosnak mondható piacait, ezzel az I.r. felperes oldaláról régebb óta létező meg nem támadási vállalás kiegészült a II.r.

felperes részéről is egy hasonló klauzulával. A két vállalkozás között tehát akarategység jött létre előbb arra, hogy az I.r. felperes nem lép vissza az árus nagykereskedelmi piacra, utóbb pedig kiegészülve arra, hogy a II.r. felperes sem támadja az előfizetési terjesztési piacot. Kiemelte, hogy a felperések szerződésbe foglalt meg nem támadási nyilatkozata különösen, mert mindkét fél hasonló tartalommal tette meg, és a nyilatkozat megtételéért cserébe az I.r. felperes pénzügyi kedvezményben is részesült - versenyjogi szempontból megállapodásnak minősül. A pénzügyi kompenzáció jellegén nem változtat, hogy azt piacszervezési díjnak hívják, a döntő az, hogy a bizonyítékok szerint ezen összeg egyértelműen a piacfelosztás meghosszabbításáért cserébe kért magasabb terjesztői jutalékkal volt egyenértékű. Megállapította, hogy a megállapodás megkötésekor versenyellenes célzat vezette a feleket, amit jelez az Együtműködési Megállapodást előkészítő tárgyalási jegyzőkönyv utalása a konkurencia-teremtéstől való tartózkodásra. A megállapodás versenykorlátozó hatásával kapcsolatban pedig rámutatott, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok szerint mindkét vállalkozás komoly terjeszkedési terveket készített. Nem rajtuk múlt, hogy egyéb körülmények folytán tőlük független piaci szereplő lépett be az előfizetési nagykereskedelmi piacra. Álláspontja szerint sem a Tpv. 17.§-a, sem az EKSZ 81. Cikkének (3) bekezdése alapján nem volt lehetőség a versenykorlátozó megállapodás tilalom alóli mentesülésére. A bírságkiszabás körében alapösszegként a II.r. felperes által az I.r. felperesnek adott piacszervezési díjat tekintette. Értékelte, hogy a megállapodás a verseny teljes kizárását célozta, több évig volt életben, és annak tényleges piaci hatása is volt. Figyelembe vette, hogy a felperések a saját piacaikon lényegében monopolisták; a felróhatóságuk megállapítható; továbbá a megállapodás titkos jellegéből adódóan a jogsértés feltárásának csekély veszélyével kellett hogy számoljanak. Kiemelte, hogy mindezekért az alapösszeg háromszorosának megfelelő bírság kiszabását tartotta volna indokoltnak, de - miután a felperések 2005 végétől komoly, egymással is tudatosított szándékkal álltak élő a

status quo felbontása érdekében, ami a megállapodás érdemi piacfelosztás hatását a megállapodás módosítását követő öt évről háromra rövidítette le, ezért a 780.000.000 forint (3*260.000.000 forint) 3/5-ét, 468.000,000 forintot szabott ki velük szemben.

Az I.r. felperes keresetében a határozat hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését, másodlagosan a határozat megváltoztatását és a bírság mérséklését kérte. Álláspontja szerint az alperes a tényállás megállapítása során a bizonyítási terhet jogszabálysértő módon megfordította; a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem jogszerűen értékelte; indokolási kötelezettségét nem teljesítette. Előadása szerint a határozat a piacmeghatározás körében megalapozatlan, mert hiányos: az érintett áru- és földrajzi piac egyértelmű meghatározása, csakúgy, mint a helyettesíthetőség szempontjainak vizsgálata, elmaradt. A jogsértés piaci hatásairól tett alperesi megállapítások is megalapozatlanok, mert azok csak vélekedésnek tekinthetők, az alperes a lapterjesztési piac működését nem tisztázta. Kifejtette, hogy a be nem lépési megállapodás és a piacszervezési díj között nincs közvetlen összefüggés, mert ez utóbbi kifizetése a II.r. felperes érdeke is volt, azt ő kezdeményezte. A díjat a kiskereskedelmi árus szolgáltatás minőségének javítására fordította - ami egyben a II.r. felperes nagykereskedelmi forgalmát is növelte -, és ezzel akart középtávon olyan helyzetet teremteni, hogy a nagykereskedelmi piacra maga is visszaléphessen. Ettől egyébként nem a piacszervezési díj, hanem a további fejlesztési szükséglet tartotta vissza. Álláspontja szerint nincs olyan bizonyíték, amely szerint bármilyen piacra lépéstől való tartózkodást vállalt volna bármelyik fél. A felperesek közötti megállapodás nem volt számonkérhető, mert megszegésének nem voltak kikötött szankciói; továbbá kompenzációt csak az egyik fél kapott. Az érintett időszakban mindkét fél tervezte a másik piacára való belépést, és erre lépéseket is tettek. Kifogásolta a jogsértés Tpv. 11.§-ának (2) bekezdés d) pontja szerinti minősítését is, mert a felperesek két különböző piac szereplői. A bírságkiszabás körében a Tpv. 78.§-ának (3) bekezdését alkotmányellenesnek a normavilágosság követelményébe

ütközőnek - tartotta, ami az Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján is követelmény a büntetőjogian természetű bírsággal szemben.

A II.r. felperes keresetében a határozat megváltoztatását és a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését, a kiszabott bírság hatályon kívül helyezését, másodlagosan pedig a Tpv. 17.§-ában írt mentesítés alkalmazását, harmadlagosan a bírság legalább egytizedére történő mérséklését kérte. Előadta, hogy a két érintett piac között nem könnyű az átjárás, így nem kézenfekvő, hogy a felperesek számára egymás piaci megfelelő terjeszkedési irányt jelentenek, a belépési költségekre is figyelemmel. Az alperes nem vette figyelembe, hogy az előfizetési és az árus lapterjesztés egymással folytat intenzív versenyt, így megalapozatlan az az állítás, hogy a felperesek megállapodása a verseny kizárását eredményezte volna. Állította, hogy a szerződéses kikötések nem voltak alkalmasak a verseny korlátozására sem. A piacszervezési díj az I.r. felperes esedékes fejlesztéseinek ellentételezése volt, más terjesztő hálózatok is kaptak ilyen kompenzációt. Állította, hogy soha nem fizetett volna ilyen sokat az I.r. felperes távolmaradásáért, aki pedig soha nem fogadott volna ilyen keveset ugyanezért. Kifejtette, hogy a megállapodás bármikor felmondható volt. Kiemelten kérte figyelembe venni, hogy a lapterjesztés jelenlegi modellje a sajtószabadság egyik pillérje. Hivatkozott arra, hogy a megállapodás csak az I.r. felperes érdekkörébe tartozó lapokra vonatkozott, ami azt nem akadályozta meg, hogy a kiadó más előfizetési terjesztőhöz forduljon, ami a gyakorlatban meg is történt 2007-től, az alperes ezért szabott ki 3/5 mértékű bírságot. Állította, hogy ugyanilyen piaci helyzet esetén korábban is így járt volna el, ezért a bírság akár mellőzhető is lenne. A Tpv. 17.§-ában írt feltételek teljesültek, így a mentesítésre sor kerülhet. A bírság összege eltúlzott, mert a mentesülés hiányában is csekély súlyú volt a jogsértés, és a két piac közti intenzív verseny is csökkentette a hatásokat, ezért a 2007-es év legnagyobb, versenyjogi bírságának kiszabása nem volt indokolt. A piacszervezési díj nem

azonosítható a jogsértésért adott, vagy az azzal elért előnnyel, így abból nem lehetett volna kiindulni.

Az alperes ellenkérelmében a felperesek keresetének elutasítását kérte. A határozatában írtak fenntartása mellett kifejtette, hogy eljárási hibát nem vétett. Az érintett piacot meghatározta, részletes piacelemzésre nem volt szükség, mert piacfelosztó kartell esetén a részesedésnek jogi relevanciája nincs. A megállapodás a kiadók kiszolgálásáért folyó verseny ellen hathatott, mert a két terjesztési csatornán belül nem alakulhatott ki piaci verseny. Elméletben igaz, hogy a megállapodás csak a felek között zárta ki teljesen a versenyt, ám a gyakorlatban ténylegesen a verseny megszűnt. Rámutatott, hogy hasonló nagyságú piacszerzési díjat másoknak a II.r. felperes nem fizetett. A bírság mértéke körében alkotmányossági aggályok nem képezhetik a per tárgyát, a mérlegelés pedig álláspontja szerint - jogszerű volt.

Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 339.§-ának (1) bekezdése alapján elutasította. Indokolásában kifejtette, hogy az alperes eljárása során minden releváns tény tisztázott, eljárási hibát nem vétett. A piacmeghatározás körében az alperessel egyetértve az országos földrajzi piacon két érintett árupiacot: a nagykereskedelmi árus és az előfizetéses lapterjesztés piacát különített el. A nyomtatott sajtó és az online tartalomszolgáltatás viszonyát nem kellett elemezni, a közvetlen, illetőleg a promóciós értékesítés a terjesztési piac elemzésre érdemes szegmenseként nem jöhetett szóba. Megítélése szerint a két érintett árupiac nem egységes, mert keresleti helyettesíthetőség a nagykereskedelmi árus, valamint az előfizetéses lapterjesztés között nem áll fenn, mivel a felhasználási cél, a minőség, valamint a teljesítés feltételei tekintetében jelentős különbségek mutathatók ki. A kiadókért folytatott versenyben a két piac hatással van egymásra - a különböző termékek iránti kereslet alakulásának

közgazdasági törvényszerűségeire is figyelemmel -, de ez nem igazolja a helyettesíthetőséget, a kiadók számára a két terjesztési mód igénybevétele adottság. A két piac közötti átjárásra - a kínálati helyettesíthetőség szempontjából - csak korlátozott a lehetőség, a belépési költségek miatt is. Ezért e piacok között nincs intenzív verseny.

Rámutatott, hogy a felperesek egységes terjesztési piacra történt hivatkozásainak elfogadása egyébként nem a jogellenes cselekményük cáfolatát, hanem éppen annak megerősítését jelentette volna. Kiemelte, hogy a Tpv. 11.§-ának (1) bekezdése és az EKSZ 81. Cikkének (1) bekezdése alapján ha a megállapodás célzata versenyellenes, a jogsértés megállapítható. Ez objektív kategória, ami a felek szándékától független, és immanensen magában foglalja a versenykorlátozásra alkalmasságot: a versenyellenes hatás lehetőségét, annak külön igazolása és indokolása nélkül. Nem értett egyet azzal a II.r. felperesi érveléssel, amely szerint a versenyellenes célzat megléte önmagában, a "hatás-elv" alapján nem jogsértő. Az alperes a bírság összegének meghatározása során a megállapodás csekély hatását kifejezésre juttatta. A megállapodás versenykorlátozásra alkalmassága körében kifejtett gazdasági érvelése nyomán a jelen ügyre vonatkoztatható tanulásként kiemelte, hogy a felperesek a megállapodásuk ideje alatt folyamatosan terveket szövögettek és számításokat végeztek arról, hogy megéri-e a másik piacát megtámadni, ami szükségszerű egy kartellviszony esetén, hiszen az természeténél fogva instabil. Emellett a kartellszerződések - mint jogszabályba ütköző szerződések - semmisek. Jogi értelemben vett szankció így fogalmilag nem kapcsolható hozzájuk, a szankció maga a gazdasági racionalitás. A jelen ügyben nem a piacszervezési díj összege volt visszatartó hatással, hanem az abban megnyilvánuló jelzés a szándék komolyságáról. A harmadik tanulság, hogy a kartell-megállapodások lényege nem a jogi kötőerő, hanem az információk kölcsönös megosztása, amellyel a piaci bizonytalanság és a kockázatok, végső soron a potenciális versenynyomás is csökken. Rámutatott, hogy ehhez

képest a II.r. felperes keresete "lépten-nyomon" a kartellmegállapodás elismerése. Az ugyanis fogalmilag nem egy szerződéses elkötelezettség, hanem az adott pillanatban fennálló stratégiára vonatkozó információ másikkal történő megosztása. Ez persze egyben elköteleződés is, de nem jogi értelemben, hanem a gazdasági racionalitás szintjén. Mindezek után megállapította, hogy az alperes helyesen minősítette a felperesek magatartását a Tpv. 11.§-ának (2) bekezdés d) pontja szerinti objektív versenyellenes célzatú kőkemény piacfelosztó kartellnak. Ebből következően a Tpv. 13.§-ának (2) bekezdés b) pontja szerint bagatell-kartellról nem lehetett szó. A Tpv. 17. §-a szerinti mentesítéssel összefüggésben kifejtette, hogy az alperes helyes megállapítása szerint annak a d) pont szerint szükséges feltétele hiányzik, mert a felpereseknek ténylegesen három éven keresztül nem volt versenytársa, így a verseny kizárása megvalósult. Ezen kívül a felperesek mentesülésük feltételeit a Tpv. 20.§-ában írt kötelezettségük ellenére nem bizonyították. Nem fogadta el e körben azt a hivatkozást, mely szerint (majdnem) természetes monopóliumokról van szó, és ez biztosítja a legnagyobb fogyasztói jólétet; valamint hogy a megállapodás a piacra lépési kudarcok esélyét csökkentette, és így hozzájárult a piac kiegyensúlyozottabb működéséhez; továbbá azt sem, hogy a sajtószabadság érvényesülése, mint a kartell-megállapodás fogyasztói jólétet növelő esetleges eredményének vizsgálata az alperes feladata lett volna.

A bírságkiszabás körében rámutatott arra, hogy a megállapított összeg az érintett piacok, illetve piaci szereplők méretéhez képest csekély mértékű, figyelemmel a Tpv. 78.§-ának (1) bekezdése szerinti bírság-maximumra is. Az, hogy a 2007-es év legnagyobb összegű bírságáról van szó, a mérlegelés okszerűségét nem teheti kérdésessé. A felperesek azon érvelései, amelyek a piacszervezési díj alapulvételét vitatták nem helytállóak, mert ha ezt a bíróság jogszerűtlennek tekintené, akkor jóval súlyosabb bírság kiszabása jöhetett volna csak szóba, amit viszont a felperesek nem kértek. A bírság mértékének - a potenciális hatások

hiányára tekintettel történt - 3/5-ére csökkentése kevésbé volt okszerű, inkább méltányosnak nevezhető. Ezért bár az I.r. felperesnek igaza lehet abban, hogy az alperesi számítás nem volt okszerű és törvényes, azonban a törvényes mérlegelésből nem az következik, hogy a bírság mellőzhető is lenne, hanem az, hogy magasabb összegű bírságot kellett volna megállapítani, amit azonban a felperesek szintén nem kértek. Utalt arra, hogy a Tpvt. 78.§-ával összefüggésben komoly alkotmányossági aggályok nem vethetők fel.

Az I.r. felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását, és a bírság mellőzését, másodlagosan annak mérséklését kérte. Vitatta az érintett piac meghatározását, álláspontja szerint az alperes jogszabálysértő módon elmulasztotta az árupiacon a szóba jöhető helyettesítő termékeket megnevezni és elemezni. Egyetértett azzal az ítéleti megállapítással, amely szerint az érintett piacot illetően a megállapodásnak még potenciális versenyhatása sem volt. A megállapodás célzatának megállapítása azonban szerinte megalapozatlan tényálláson alapult. A célzat fogalmának meghatározása nem volt helyénvaló, mert az - alapvetően a büntetőjogban alkalmazott fogalomként - nem objektív, hanem szubjektív kategória (a bűncselekmény alanyi oldali ismérve); a versenyjogban pedig az adott döntés célja annak jogi és gazdasági környezetéből vezethető le. A jelen esetben nem volt gazdasági racionalitása, de lehetősége sem a piacra lépésének, mert erre egyrészt nem volt a részvényes által jóváhagyott stratégiája, másrészt nem volt rá forrása sem. Ezt a perben feltárta és bizonyította, amivel szemben az elsőfokú bíróság nem indokolta azt, hogy álláspontja szerint miért nem a részvényes támogatásának hiánya és a tőkehiány mint kényszerítő gazdasági helyzet, hanem a később kötött megállapodás alakította ki a szándékot benne a II.r. felperes piacának meg nem támadására. Az emelt összegű jutalék átlagosnak mondható a hasonló forgalmat lebonyolító többi kereskedőt nézve, így nem képezhetette ellenértékét az árushelyi lapterjesztési piacra lépéstől való tartózkodásának. A határozat pontosításaként a Tpvt. 17.§-

ának b) pontjában foglalt mentesítési ok tekintetében előadta, hogy a kiadók felé a II.r. felperes a vizsgált időszakban is érvényesített jutalécsökkentést, a lapárak azonban nem csökkentek, mert a kiadók a terjesztési költségeik csökkenése esetén nem az árcsökkentésre fókuszálnak, hanem a penetráció növelésére. Az, hogy a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztókhöz nem jutott el, csak akkor állítható, ha a fogyasztó a megállapodás után kedvezőtlenebb helyzetbe kerül, ez a jelen esetben nem történt meg, az alperes ezzel ellentétes érvelése hipotetikus. A bírságkiszabással összefüggésben rámutatott arra, hogy a piaci hatás érvényesülése tekintetében az elsőfokú bíróság szembehelyezkedett az alperes álláspontjával. Ezért helytelen ítéletet hozott, mert ha az alperes a célzat és a piaci hatás megállapítása mellett szabta ki a bírságot, és közzétett Közleménye szerint a piaci hatás szempontja mintegy 30%-os súllyal esik latba a bírságkiszabás során, akkor a bíróságnak - ha a potenciális piaci hatást sem tekinti megállapítottnak - a bírságot jelentősen mérsékelnie kellett volna. Álláspontja szerint nem helytálló súlyosító körülményként értékelni a két piacon történt teljes versenykizárást, mert ha a piac lehetővé teszi, hogy egy új független szereplő oda belépjen az egymással megállapodást kötő szereplők mellé, akkor a verseny kizártságának megállapítása nem jöhet szóba, a megállapodás csak korlátozhatta a versenyt az egymás irányából történő belépés tekintetében.

A II.r. felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását, és versenyjogsértése hiányának megállapítását, másodlagosan a bírság legalább felére történő mérséklését kérte. Előadta, hogy a jelen ügyben kifogásolt magatartás nem volt nyilvánvaló kőkemény kartell, mert egy olyan meg nem támadási klauzuláról volt szó, amelyet két külön piacon működő társaság alkalmazott. Ez pedig álláspontja szerint nem piacfelosztás és nem is a versenytárs kizárása, hanem egy nem nevesített versenykorlátozó forma, ún. "szürke zóna", amely esetében a "hatás-elv" alkalmazása indokolt. Az elsőfokú ítéletben a versenykorlátozó

célzattal összefüggésben kifejtettekkel szemben állította, hogy az "immanens módon felfogott versenykorlátozásra alkalmasság" csak a jogellenesség formális megállapíthatóságát jelentheti, ami azonban nem volt jogalkotói szándék. Ezért ha a jogalkalmazás ehhez igazodóan a tartalmi, materiális jogellenességet kívánja szankcionálni, akkor értelmezéssel kialakíthat olyan doktrínákat, mint a büntetőjogból ismert "alkalmatlan eszköz" vagy a , - társadalomra veszélyesség hiánya" kategóriák. Nem tartotta meggyőzőnek és követendőnek azt az ítéleti megállapítást, amely szerint a magatartás kizárólag formálisan jogellenes volta csak a gazdasági erőfölénnyel visszaéléssel kapcsolatos tényállások esetén értékelhető a jogsértés megállapítása körében, a Tpv. 11.§-a alapján indult ügyekben azonban csak a bírságkiszabásra hathat ki. A piacmeghatározás körében hangsúlyozta, hogy az ítéletben kifejtett közgazdasági érvelések egy része színvonalas tankönyvi közgazdaságtan, annak jelentős része azonban a magyar gazdaságban nem alkalmazható. Tévesnek tartotta azt a következtetést, amely szerint a két érintett piacon nyújtott szolgáltatás egymásnak keresleti szempontból nem helyettesítője. Álláspontja szerint ha a terjesztés tárgyát képező áruk helyettesítő - esetleg azonos - termékek, de a terjesztési csatornák nem helyettesítő szolgáltatások, a két terjesztési mód között igenis létezik intenzív verseny. Az áruhelyi és az előfizetéses lapterjesztés közötti verseny léte bizonyított tény. Ezen a két piacon a verseny pedig nem a kiadókért, hanem az olvasókért (mint fogyasztókért) zajlik. Spekulatív és elhibázott teória, hogy a fogyasztói árak csökkenhettek volna a terjesztői díjak versenyből származó csökkenése esetén. Az árus piacon általa megígért díjcsökkentés megvalósult, amelynél alacsonyabb árakat a verseny sem tudott volna kikényszeríteni, és semmi nem utal arra, hogy az I.r. felperes` belépése ilyen hatással járt volna. Az előfizetéses piacon pedig az I.r. felperes tarifái tovább már nem voltak csökkenthetők. A Tpv. 17.§-ával kapcsolatosan rámutatott, hogy a mentesülés szerinte "súrolta a lécet", és kérte, hogy "mindazon érvek, amelyek elvesztek ezen a réven, térüljenek meg a bírság mérséklésének vámján". A

bírságkiszabás körében sérelmezte az elsőfokú bíróság ítéletének azt a "kimondatlan vagy kimondott üzenetét", hogy a felperesek jobban teszik, ha óvatosan érvelnek, mert a bíróság ennél jóval magasabb is lehetett volna. A nettó árbevétel túlzottan mechanikus felső mércének tartotta, mert az igen különböző arányú eredményhez kapcsolódhat, és a kiszabott bírság ehhez képest más-más hatást fejthet ki. Az elsőfokú bíróság esetében téves árbevételi összegből indult ki. Álláspontja szerint az alperes és az elsőfokú bíróság is úgy látta, hogy számos enyhítő körülmény volt azonosítható, konkrét, illetve potenciális versenyellenes hatást a vizsgálat nem tárt fel, a fogyasztói jólét nem sérült. Kifejtette, hogy tanult az esetből és a jövőben elkerüli az ilyen klauzulák használatát.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, mert az szerinte megalapozott, míg a fellebbezésekben kifejtett érvek nem alaposak. Az I.r. felperes fellebbezésére kiemelte, hogy a felperesek idővel kölcsönössé vált meg nem támadási szerződésüket versenyellenes célzattal kötötték, a megállapodás a verseny korlátozására alkalmas volt, és annak - csekély - piaci hatása is volt. A célzat mint objektív kategória és a hatás-elv kapcsán az ítéletben kifejtettekkel egyetértett. Álláspontja szerint a lapárak változását a terjesztési költség is befolyásolhatja; az, hogy II.r. felperes a megállapodással érintett időszakban is hajtott végre jutalécsökkentést, nem igazolja, hogy a megállapodás hiánya nem ösztönözte volna nagyobb árcsökkentésre vagy a hatékonyság növelésére. A bírságkiszabás körében a megállapodás piaci hatásait figyelembe vette, ha ilyen hatás nem lett volna, a Közleményre alapított 30%-os csökkentési kérelem akkor is megalapozatlan lenne, mert az adott esetben nem a Közlemény szerinti módszert követte. Fenntartotta azon álláspontját, hogy a megállapodás a versenyt ténylegesen az adott időszakban kizárta.

A II.r. felperes fellebbezésére előadta, hogy a felperesek cselekménye piacfelosztásnak minősül, a törvény a II.r. felperes által említett versenykorlátozó formát nem ismeri. A jogsértés piaci ismerettel rendelkező üzletemberek komoly kérdésben kinyilvánított akarategyezsége volt, amely akkor lett volna pusztán formálisan (és nem materiálisan) jogellenes - vagyis versenyjogi szempontból irreleváns - ha a felek a Holdra vagy a Marsra vonatkozóan kötik meg a piacfelosztó megállapodásukat. A versenykorlátozó cél értékelése törvényi követelmény, még akkor is, ha a jogsértés megállapítása szempontjából a II.r. felperes nem tartja meggyőzőnek vagy követendőnek. A Tpv. 17.§-ával összefüggésben a határozatában írtakat fenntartotta. Az árbevétel és az eredmény kapcsolatával összefüggésben arra utalt, hogy a nemzetközi gyakorlat szerint ezt nem veszik figyelembe, egy kivétellel: a tartós veszteség mint a bírság megfizetésére való valószínű alkalmatlanság enyhítő körülmény lehet.

A felperesek fellebbezése az alábbiak szerint, részben alapos.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (3) bekezdése szerinti terjedelemben, az előterjesztett fellebbezések és ellenkérelem korlátai között bírálta felül.

Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 206.§-ában foglaltaknak megfelelően, a rendelkezésre álló peradatok alapján a történeti tényállást - az alperessel egyezően - helyesen rögzítette, a megalapozott (és a másodfokú eljárásban fellebbezéssel lényegében már nem is támadott) tényállásból levont jogi következtetése a jogsértés megállapítása körében helytálló volt.

A felperesek az Együtműködési Megállapodásba, illetve annak módosításába foglalt kölcsönös, egybehangzó akaratnyilatkozatukkal, írásban megállapodtak arról, hogy az I.r. felperes 2001 decemberétől 2007. évi december hó 31. napjáig csak kiskereskedőként kíván foglalkozni a hírlapárúsítással, míg a II.r. felperes 2003 januárjától 2007. évi december hó 31. napjáig az I.r. felperes érdekkörébe tartozó lapok esetében nem kíván előfizetéses lapterjesztéssel foglalkozni. A rendelkezésre álló szerződések, mint abszolúte objektívnek tekinthető okirati bizonyítékok, továbbá az alperesi vizsgálat során feltárt, a szerződések megkötését megelőző tárgyalásokról készült emlékeztetők, a felperesek eljárás során tett nyilatkozatai és az egyéb bizonyítékok alapján egyértelműen megállapítható - a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 207.§-ának (1) bekezdése szerint a felek szerződési nyilatkozatát úgy értelmezve, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett -, hogy a felperesi vállalkozások piacfelosztó megállapodást kötöttek egymással, céljuk a gazdasági verseny korlátozására, megakadályozására irányult, megállapodásuk pedig hatással lehetett az európai uniós tagállamok közötti kereskedelemre is (Tpv. 11.§ (1) bek., (2) bek. d) pont; EKSZ 81. Cikk (1) bek. c) pont).

Csak utal arra a Fővárosi Ítéltábla, hogy a versenyjogsértést a II.r. felperes a fellebbezésében és a fellebbezési tárgyaláson tett nyilatkozatával, amely szerint magatartása "a szürke zónába" tartozott - vagyis nem volt jogszerű - lényegében el is ismerte, vitatta azonban a jogsértés piacfelosztó célzatának megállapítását, amit az I.r. felperes is kifogásolt. Ezzel összefüggésben a másodfokú bíróság kiemeli, hogy a felperesek írásban megkötött szerződésbe foglalt közös (piacfelosztó) célja az volt, hogy a meg nem támadási megállapodásukban foglaltak folytán, a konkurencia - és így lényegében a verseny - kizárásával a status quo-t fenntartva, saját tradicionális piacaikon kölcsönösen továbbra is

lényegében egyeduralmat biztosítanak a maguk, illetve egymás számára. Amint arra a Legfelsőbb Bíróság több eseti határozatában (lásd pl. Kfv.II.39.058/2005/2.szám) is rámutatott: a gazdasági versenyt megakadályozó, korlátozó, torzító cél, illetve az ilyen hatás kifejtésére alkalmas magatartás - a Tpv. 11.§-ának (1) bekezdése helyes értelmezése alapján – önmagában jogsértő, ezért a tényleges piaci hatás vizsgálata a jogsértés megállapításához ilyen esetben szükségtelen. Megjegyzi a Fővárosi Ítéltábla, hogy a jelen ügyben a felperesek magatartása - az elsőfokú bíróság által részben ellentmondásosan kifejtettekkel szemben - ténylegesen is hatással volt a piaci viszonyokra, tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok szerint mindkét fél komolyan tervezte a másik piaca felé való terjeszkedést, és azt a megállapodás leteltének időpontjára kalkulálták.

A jelen ügyben a felperesek horizontális piacfelosztó kartell-megállapodást kötöttek. A piac versenytársak közötti felosztását a jogalkotó olyan súlyosan versenysértő magatartásnak tekinti, amelyre tekintettel a résztvevők még csekély piaci részesedésük esetén sem mentesülhetnek a kartelltilalom alól (Tpv. 13.§ (2) bek. b) pont). Erre figyelemmel a felperesek esetében a Tpv. 13.§-ának (1) bekezdése nem alkalmazható, így az érintett piac és a helyettesíthetőség, valamint a piaci részesedés szempontjainak vizsgálata a jelen ügyben a kartelltilalom alóli mentesülés szempontjából nem, csakis a bírság kiszabása körében volt releváns.

Az érintett földrajzi piac a jelen ügyben Magyarország területe volt, míg a két érintett árupiacot az elsőfokú bíróság - az alperessel egyezően - a nagykereskedelmi árus és az előfizetéses lapterjesztés piacaként azonosította. Az I.r. felperes a fellebbezésében nem értett egyet az árupiac előbbieket szerinti meghatározásával, de akként nyilatkozott, hogy az érintett árupiacon a Tpv. 14.§-ának (2) bekezdése alapján helyettesítőként figyelembe vehető

terméke(ke)t megjelölni nem kívánja, mert szerinte annak megnevezése, elemzése az alperes feladata lett volna. A Fővárosi Ítéltábla ugyanakkor kiemeli azt, hogy a Pp. 324. §-ának (1) bekezdése folytán a jelen közigazgatási perben is alkalmazandó Pp. 164.§-ának (1) bekezdése alapján, ha az I.r. felperes az alperes piacmeghatározását tévesnek tartja, akkor az erre való hivatkozását neki kellett volna bizonyítania a számára kedvező döntés meghozatala érdekében. Miután az I.r. felperes konkrétumok megjelölése, valamint állításainak bizonyítása nélkül csak hivatkozott az alperesi piacmeghatározás szerinte hibás voltára, a bizonyítás indítványozása elmulasztásának jogkövetkezményei e körben az I.r. felperest terhelik (Pp. 3.§ (3) bek.). A II.r. felperes azon érvelését, amely szerint a nagykereskedelmi árus és az előfizetéses lapterjesztés egymásnak helyettesítője lenne, nem tartotta megalapozottnak a másodfokú bíróság, mert álláspontja szerint a két szolgáltatás esetében a felhasználási cél, a minőség és a teljesítés feltételei oly mértékben eltérőek, hogy a szolgáltatások egyenértékűnek nem tekinthetők. Amint arra a Fővárosi Ítéltábla korábban már más ügyben rámutatott, az egyik szolgáltatás akkor ésszerű helyettesítője a másiknak, ha a szolgáltatás a józan észnek megfelelő, a lehetőségeket okosan, takarékosan kihasználó módon pótolja a másik szolgáltatást. E körben pedig - egyetértve az elsőfokú bírósággal - a másodfokú bíróság is arra a következtetésre jutott, hogy a kiadók számára a nagykereskedelmi árus, illetőleg az előfizetéses lapterjesztés nem pótolják egymást, ezek együttes igénybevétele a jelen piaci körülmények között adottságnak tekinthető.

A Tpt. 17.§-a (lényegében az EKSZ 81. Cikkének (3) bekezdésével egyezően) taxatívén meghatározza azt a négy konjunktív feltételt, amelyek együttes teljesülése esetén a megállapodás az általános kartelltilalom alóli egyedi mentesítést kaphat. Annak bizonyítása, hogy a megállapodás a tilalom alól a Tpt. 17.§-a szerint mentesül, a Tpt. 20.§-a alapján azt terheli, aki a mentesülésre hivatkozik. A II.r. felperes fellebbezésében a mentesítést már nem

is kérte, az I.r. felperes pedig a mentesítéshez szükséges konjunktív feltételek együttes fennállását nem kívánta bizonyítani, a Tpvt. 17.§-ának b) pontjára vonatkozó, "a pontosításként" felhozott érveit a másodfokú bíróság elfogadni nem tudta: e körben ugyanis azt kell bizonyítani, hogy a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz eljutott, nem pedig azt, hogy a fogyasztó nem került kedvezőtlenebb helyzetbe a megállapodást követően, mint amilyenben előtte volt.

A felperesek terhére megállapított jogsértés miatt a Tpvt. 78.§-ának (1) bekezdése alapján jogszerű és indokolt volt velük szemben a bírság kiszabása. Az alperes a bírságkiszabás során a felperesek vonatkozásában figyelembe vehető enyhítő és súlyosító körülményeket helyesen vette számba határozata 90-93. pontjaiban, azonban ezen körülmények mérlegelését a másodfokú bíróság - az elsőfokú bírósággal egyezően - nem tartotta okszerűnek.

Rámutat a Fővárosi Ítéltábla - amint azt már korábban több eseti döntésében is kiemelte -, hogy a (büntetés-jellegű) bírság szankciót a ténylegesen elkövetett jogsértés súlyához, jellegéhez, valamint az adott ügyben feltárt enyhítő és súlyosító körülményekhez igazodóan, mérlegeléssel kell kiszabni, aminek főbb szempontjait - példálózó jelleggel - a Tpvt. 78.§-ának (3) bekezdése határozza meg. Eszerint a bírság összegét az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartásra, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztói érdekek sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

E helyen csak utal arra a másodfokú bíróság, hogy az alperes is a Tpvt. 78.§-ának (3) bekezdése alapján köteles mérlegelni, de ennek során figyelembe veheti a bírágszámítás körében kiadott Közleményét is, amely zsinórmértékként az egyes szempontok szerinti súlyozásban nyújthat segítséget számára. A jelen ügyben a bíróságnak a 2005. évi november hó 1. napját követően hatályos és az ezt követően indult peres eljárásokban alkalmazandó Pp. 339/B.§-a szerint kellett vizsgálnia a mérlegelési jogkörben hozott határozatrész jogszerűségét, így azt, hogy a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta-e, az eljárási szabályokat betartotta-e, a mérlegelés - Tpvt. 78.§-ának (3) bekezdése szerinti - szempontjai megállapíthatóak-e, és a határozat indokolásából a bizonyítékok ekkénti mérlegelésének okszerűsége kitűnik-e.

A Tpvt. 78.§-ának (1) bekezdése adja meg a bírágkiszabás jogi alapját és a bírág felső keretét azzal, hogy a jogalkotó a (3) bekezdésben ad szempontokat, amelyek vizsgálata szükséges a bírág mértékének meghatározásakor, és amelyek értékelése elengedhetetlen a jogsértéssel arányban álló szankció megállapításakor. A bírágot minden esetben a jogsértő cselekmény súlyához kell arányosítani, amit mindig az elkövetési magatartás jellege, körülményei határoznak meg, nem pedig a releváns forgalom, a realizált árbevétel, vagy a jelen ügyben feltárt piacszervezési díj. A bírágkiszabást befolyásoló körülményeket pedig nem általánosságban, nem elvontan, nem mechanikusan - a Közlemény szerinti számszaki adatok matematikai műveletekkel való kezelésével - kell figyelembe venni, mert az a versenyhatóság számára a Tpvt. 78.§-ának (3) bekezdésében biztosított mérlegelési szabadságot indokolatlanul korlátozza, hanem mindig a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva, egyedileg kell értékelni és megindokolni. Utal arra az ítéletábra, hogy a bíróság az alperesi Közleményhez, mint az általa alkalmazott matematikai számításához semmilyen formában

nincs kötve. A bírósági felülvizsgálat jogszerűségi értékelést, azaz a törvénynek (Tpvt. 78.§) való megfelelés vizsgálatát jelenti.

A jelen ügyben az alperes az enyhítő és súlyosító körülményeket feltárta, azonban azok súly szerinti értékelésével, mérlegelésével adós maradt; határozatából mindössze az állapítható meg, hogy a Közleménytől eltérően meghatározott alapösszeggel számtani műveleteket végzett (szorozta - osztotta - szorozta), de az (főként a 92. pont szerinti háromszoros szorzó esetében) már nem, hogy ezek az alperesi kalkulációk pontosan milyen összefüggésben álltak az általa hivatkozott bírságkiszabási körülményekkel. Az ilyen módon alkalmazott számítása Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint már nem a fent írt, zsinórmértékként jogszerűen alkalmazható segédlet, hanem egy olyan, a törvény szerint értékelendő bírságkiszabási körülményektől elszakadó önálló módszer, amely éppen a törvényi előírásoktól való eltérése folytán meg nem engedhető mérlegelési eszköz. Ezért a másodfokú bíróság az alperes határozatát a bírságkiszabás körében az alábbiak szerint megváltoztatta.

A felperesek terhére megállapított, a piaci verseny kizárását célzó kartell-megállapodással elkövetett versenyjogsértés súlyos, amely tárgyi súlyt jelentősen enyhíti - ezért a bírságkiszabás körében is igen nyomatékos enyhítő körülményként kell figyelembe venni -, hogy a megállapodás tényleges piaci hatása (az alperes által a fellebbezési ellenkérelmében kifejtettek szerint is) csekély volt. Az adott ügyben e tényező súlyát, nyomatékát oly mértékűnek ítélte a Fővárosi Ítéltábla, hogy ennek alapján - figyelemmel a határozat 90-93. pontjaiban felsorolt további bírságkiszabási körülményekre is - módot látott az alperes által kiszabott, eltúlzott összegű bírság mérséklésére. A rendelkező részben meghatározott összegű bírság a másodfokú bíróság meggyőződése szerint már minden tekintetben arányban áll a felperesek vonatkozásában feltárt enyhítő és súlyosító körülményekkel, és az az egyéni és

általános megelőzés követelményeinek eléréséhez, érvényre juttatásához esetükben szükséges és egyben elégséges is. Az adott szankció alkalmazása folytán várhatóan elérhető, hogy a felperesek az esetleges újabb jogsértéstől tartózkodjanak (speciálprevenció), és azzal valamennyi piaci szereplő magatartása is a Tpv. céljaival összhangban a kívánatos irányba befolyásolható (generálprevenció).

Megállapította a másodfokú bíróság, hogy a felperesek fellebbezésükben további, a javukra figyelembe vehető körülményt nem tártak fel és nem bizonyítottak (Pp. 164.§), ilyen adat a perben sem merült fel, így a velük szemben kiszabott bírság további csökkentésére az ítélőtábla nem látott lehetőséget.

Mindezek folytán a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét és az alperes határozatát a bírság körében a Pp. 253.§-ának (2) és (3) bekezdése, 339.§-ának (2) bekezdés q) pontja, és a Tpv. 83.§-ának (4) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és a felpereseket terhelő bírság összegét mérsékelte, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Mellőzi azonban a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából a Pp. 221.§-ának (1) bekezdése alapján oda nem tartozó, közgazdasági okfejtéseket, elemzéseket, mert álláspontja szerint az indokolás ezen részei a jogvita mikénti eldöntése szempontjából irrelevánsak, így feleslegesek.

A másodfokú bíróság a peres felek pernyertességének és pervesztességének arányára figyelemmel - a Pp. 81.§-ának (1) bekezdése alapján - akként rendelkezett, hogy az elsőfokú rész- és másodfokú költségeiket a felek maguk viselik, illetve ugyanebben az arányban

kötelezte a felpereseket - a bírósági eljárásban alkalmazandó költségmentességről szóló 6/1986 (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: R.) 13.§-ának (2) bekezdése` alapján az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 43.§-ának (3) bekezdése szerinti kereseti és az Itv. 39.§-ának (3) bekezdés c) pontja és 46.§-ának (1) bekezdése szerinti, az Itv. 62. §-ának (1) bekezdés h) pontjában biztosított tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt fellebbezési részilleték vasélésére. A fennmaradó kereseti és fellebbezési illetéket - az Itv. 5.§-ának (1) bekezdés c) pontjára és 4.§-ának (1) bekezdésére figyelemmel - a R. 14.§-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2009. évi április hó 22. napján